

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

170. Alia dubia excutiuntur circa regulam Cancellariae de triennali possessione. Primo, an irregularis possit adjuvari hac triennali possessione? Secundo, an haec regula de triennali suffragetur in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

poris parte aliena rei conscientiam habeat. Hactenus Canon.

6. Sanè est regula de trienniali possessione sine vi ad effectum transferendi dominij rei quæ præscribitur, sine colorato titulo: at esse hic cum mala fide non potest cum qui alienum occupat sine viro aut probabili titulo, ac colorato, sit violentus, & intrusus, ergo, &c.

7. Tertio, abhorret à prudentia credere, Pontifices Romanos tantum ab antiqua descivisse Petri Apostoli virtute ac fide, vt authoritate sua viam velite, muniam esse ad scelera, quæ severitate censuræ tam acerbè castigant in nocentibus: at id eos moliri est certum intelligentibus, in hac temporum corruptela, morumque, & animorum, nihil esse proclivius, quam vt opum cupidi, ac honoris supra meritum, in alienum se inferant, spe non modò impunitatis proposita, sed & iuris ac potestatis illud acquirendi, vt feret, si mala fidei possessor triennio illud præscriberet.

8. Quarto, quia commune est peritorum axiomata, mala fidei possessorem non præscribere: sic enim Pontifex reg. 2. de regul. iuris in 6. Possessor mala fidei nullo tempore non præscribit. Et hæc omnia docet Baunius *ob. supra*, qui respondet ad argumenta quæ in fauorem affirmatiuæ sententiæ adduci possunt. Et idè rectè Layman in *Theolog. moral. lib. 3. tract. 1. c. 8. num. 16.* contra Emanuelem Sà; & Nauarrum inuehitur. Vide etiam Reginaldum *tom. 2. lib. 3. tract. 3. cap. 18. num. 260.* Bzouium *tom. 2. lib. 7. c. 3. l. 9. 1.* Ioann. Baptistam Parolletum in *Palestra Cleric. part. 3. cap. 1. lit. 7.* Vgolinum de Perez *Epist. part. 2. c. 50. §. 16. num. 4.*

Sup. contento in hoc §. in Res. præterita, in tribus eius primis §§. & in aliis eius primæ annotationi.

9. Sed nota hic obiter, triennalem possessionem iuuare quando prouisus est beneficij capax, nam mulier, coniugatus, bigamus, excommunicatus, suspensus, interdictus, Regularis ad beneficium sæculare sine legitima facultate, & è contra per huiusmodi non iuuantur, hac regula: Possessio enim, etiam longissimi temporis non tribuit ius incapaci. Rebuff. *de pacific. possess. numer. 206.* Tamen Gomez *quest. 2.* in hac regula affirmat, incapaces hac regula iuari, quia solum simoniaci, & intrusi excipiuntur Conciliantur distinctione; incapaces non iuuantur, vt mulier, & huiusmodi; vt de hæreticis iuribus, & rationibus probat Ricc. 2. *part. 1. resol. 5.* Iuuantur bene, quia sunt aliqui capaces, sed à iure canonico priuati. Parolletus *sol. 15. part. 3.* Primam sententiam mordicus tenet Baunius *ubi supra questione 2. c. 3.* Secundam sententiam docet Hurtadus *loco citato num. 948.* Tertiam sententiam distinguentem docet Parolletus *ubi supra lit. X. declarat. 2. numer. 5.* Vnde ex his ego olim interrogatus respondi, illegitimum gaudere priuilegio regulæ triennialis possessionis. Idem puto de excommunicato, aut qui sine ætate requisita Ordines suscepit, ac de similibus.

RESOL. CLXX.

An dubia excusantur circa Regulam Cancellaria de trienniali possessione. Primo, an irregularis possit adiuuari hac trienna possessione?

Secundo, an hac regula de trienniali suffragetur in gratia subreptitia?

Et tandem notatur collationem beneficij factam inualido, vel suspensio non esse ipso iure inualidam, sed irritandam.

Ex quibus aliqua alia inferuntur circa supradicta.

Ex part. 1. tractat. 5. & Mis. 5. Res. 4.

§. 1. Quæro primò, an irregulares possint adiuuari hac trienniali possessione?

Negat Baunius in *praxi de Beneficiis disput. 11. quest. 6.* his verbis; Mens mihi est, sicut & Reginaldo, & Rebuffo. Etenim ad rationem colorati tituli, sine quo non subsistit triennialis possessio subiecti capacitas est necessaria: at eam irregularis non habet; ergo, &c. Maior ostenditur; Moniales etsi centum annis Ecclesiam viro destitutam occupent, à regula tamen de trienniali possessione consequenti beneficij ius ac facultatem habituræ sunt nullam. Rebuff. *de pacif. ampliat. 3. num. 4. c. 5.* Fabricius *de beneficiis tam viro quàm, quàm mulierum num. 40.* At huius rei causa non est alia, quàm earum Incapacitas; ergo, &c. Sed ego ad hæc affirmatiuæ sententiæ, quam ipse Baunius concedit esse probabilem & securam, nempe quod irregulares, & id genus homines culpa sua beneficij incapaces, non sint de eorum hominum genere, qui excluduntur priuilegio regulæ, quales sunt intrusi, simoniaci, & prouisi de beneficio reseruato Pontifici, reseruatione quæ sit in corpore iuris inclusa; & ita tenet Parisius *vol. 4. conf. 96.* Gomez *quest. 1. 10. 15. c. 27.* Sanchez, & alij. Præcipua ratio nostræ sententiæ est, quia, vt diximus, excipiuntur tantum in hac regula simoniaci, & intrusi: ergo ea iuari irregulares quid vetat?

2. Consequenter probatur. Exceptio in non exceptis firmat regulam, vt ex *can. dominus 22. quest. 7.* Dinus probat in *libro 2. de regul. iuris pag. 4. num. 5. c. seqq.* At non alij vulgò existimantur indigni, qui regulæ huius priuilegio gaudeant, quàm qui simoniaci sunt, & intrusi: irregulares ergo, modò tamen incogniti, & occulti, ab eius vsu, commo- disque non debent excludi; sic ille.

3. Ex his Baunius *quest. 7. c. 12. infert*, inhabilem iure Ecclesie, iuari hac regula, si est eius inhabilitas occulta.

4. Ratio est, quod nescitis, cuius est inhabilitas occulta acquirendi tituli colorati incapax. At hunc occulta inhabilitas non impedit, cum collationis impedimentum ex hypothesi lateat.

5. Secundò, ab hac excludendi regula sunt hi tantum, quos exclusos Pontifex voluit: at de hoc non sunt numero, nisi simoniaci, & intrusi: ergo in eorum non sunt classem includendi irregulares quilibet, sed hi duntaxat, quorum est manifesta inhabilitas.

4. Tertio, sunt actus omnes quos exercet occultus inhabilis, validi: at id esse non possit, si titulum coloratum non haberet, iuxta Thom. Sanch. *de matrim. disp. 22. num. 49.*

7. Ex his patet, illegitimo huius regulæ ope, ac beneficio, acquiri Sacerdotium, quod ei fuit collatum, quia non est de exceptis in regula: ergo cum exceptio firmet in non exceptis regulam 22. 9. 7. can. 6. sunt illegitimi per præsentem, possessores beneficij à se pacificè triennio posselli.

8. Pater secundò, Idem esse de sæculari iudicium si beneficium regulare tribus annis sine turbis ac tumultu possideat, & contra si regularis sæculare, nam neuter est exceptus à regula, ergo cum per dispensationem Pontificis ambo beneficiorum sint capaces, regularis quidem sæcularium, sæculatis autem regularium censendi sunt ad ea dispensati esse per hanc regulam.

9. Quæro secundò, an hæc regula de trienniali possessione habeat locum in conscientia? Negat Co- uarruias in *Regul. possessor. 2. part. §. 10. concl. 7.* eo quod Pontifex in sua regula molestiam possessori trienniali, exacto possessionis suæ triennio, creati quidem nolit; sed de beneficio ab eo retinendo, ne verbum quidem habeat, quod est argumento per

Sup. hoc sequitur Quæro in Res. præterita, in tribus eius primis §§. & in aliis eius primæ annotationi.

Sup. hoc sequitur Quæro in Res. præterita, in tribus eius primis §§. & in aliis eius primæ annotationi.

Hanc

hanc regulam, ius ad beneficium irrevocabile, firmumque ac stabile non dari triennali possessori, sed tantum aduocario, id est actori, actionem in eum non tribui, vi cuius, de possessione deici queat ac beneficium spoliari: Non molestari enim, seu non inquietari idem important de iure canonico, quod silentio imponere, ac audientiam denegare, Gomezus in hanc regulam. questio. 58. at vetare alicui, ne sit in repetitione rei suae molestus alteri, non est illius in illam, dominiumque plenum dare: ergo, &c.

10. Confirmatur. Exceptionis concessio non est iuris in rem collatio; sed per hanc regulam, datur tantum triennali possessori exceptio, & non actio, & sic ei per hanc regulam non acquiritur titulus. Ita Gomez. questio. 13. §. tamen istis non obstantibus, ex quo sequitur, in eius sententia regulam hanc non habere locum in conscientiae foro, sed in civili tantum.

11. At ego profero affirmatiuam sententiam amplectendam esse puto. Probatu evidentem, nam quae a Romano Pontifice beneficia catholico dantur homini, haec eum iure quam optimo possidere, nemo, qui quod libet Pontifici in beneficiorum materia scit licere, ambigit; at haec cum sunt possessa triennio, vult ad eum pertinere Pontifex; qui possedit sine lite: ea ergo retinere sibi potest licite ac valide.

12. Secundo, quae praescriptione quis acquirit, haec illi iure conscientiae iure, sua esse iuste potest dicere, id pacis inter ciues retinenda gratia, Imperatore non sumente modo, sed volente. At Pontificis maior est in Ecclesia potestas, eiusque bona, quo de numero sunt beneficia, quam Caesaris imperium: ergo quod ille de praedictis agris, ac domibus decernit, nepe ut in ius praescribentis transeat, hoc Pontifici in rebus, quae sui sunt iuris, vt Sacerdotia, honeste negari nequit: cum sint haec ergo de Christi suppellectilibus, patrimonioque, eaque iustas ob causas illius esse velle, qui triennio ea seruauit; illi de peccato, aut de possessionis suae aequitate religionem iniicere, non est vt quam minimum dicam, sapere.

13. Tertio, non vult Calixtus post exactum annum titulum spatium, vllum possessori de sic possessa iniici scrupulum: ergo pro potestate, qua praescribitur in Dei Ecclesia ius beneficij titulo tantum colorato possessi, in eum, pro quo hic, ac triennalis possessio faciunt, transfert, patetque per regulam Cancellariae 33. & canones ante citatos, quarum maxime de supplicanda negligenti. vbi hoc ipso, quo aliquem Ecclesia, possidere beneficium pacifice patitur, ius ei ad illud dare creditur.

14. Ex dictis inferitur, non peccare eum, qui post beneficium bona fide annis tribus pacifice possessum, illud cum facultate Papae, aut Ordinarij cedit alteri, quia vt est eius possessor ac dominus, de eo arbitrari ac statueret posse, quae iuri non sunt contraria, vt est resignatio in manibus Papae facta, quis non videt: Et ita ex his hanc sententiam sustinet Baunius, vbi supra questio. 12. dub. 5.

15. Et huic sententiae, vt dixi ego adhaereo, & quidem ratio est, quod praescriptione legitima, id est toto eo continuata tempore, quod est praescriptum legitimum, verum dominium rei praescriptae sic acquiritur: vt ea retineri possit ac seruari in conscientia: etenim quia id erat necesse ad faciendos scrupulos, pacandas conscientias, tollendam dominiorum incertitudinem, Imperatoribus placuit dare praescriptionem vim translatiuam dominij rei quae esset praescripta legitime. At praescriptioni aequiuale hoc triennium, ex sententia omnium: ergo vt per illam rei praescriptae, ita & per triennalem possessionem beneficij titulus ac dominium acquiritur, & non tantum

ius ac potestas actoris excludenda a sua possessione. Scio Castrum Palaum tom. 2. tractat. 13. disp. 2. p. 33. n. 3. & 4. dicere, quod triennalis possessio non concedat titulum inhabili, & incapaci, sed exceptionem aduersus quemlibet molestantem, & beneficium impetrantem; sed ego puto & titulum, & exceptionem praestare, vt tradunt Doctores, S. Thomas, Nauarrus, quos ipse citat, quibus ego addo Thefaurum in praxi de penis parti. 1. cap. 30. q. 4. & Baunium vbi supra q. 10. in fin.

16. Quarto tertio; An regula de triennali suffragetur in gratia subreptitia. Negatiue respondet Riccius in praxi tom. 1. ref. 577. & ibi Ioann. Baptist. Thoro, quibus adde etiam Ioann. Baptistam Paroletum in v. a. l. e. s. t. r. a. Cler. part. 3. cap. 1. lit. X. declarat. 1. num. 2. at contrariam sententiam firmat Baunius in praxi de benefic. disp. 11. quest. 8. vbi & probe docet subreptitiam collationem titulum coloratum efficere, vocatur autem subreptitia collatio; quae per falsam narrationem, aut taciturnitatem obtinetur eius, quod deberet exprimi. Causa est, quod titulus colorem habeat a collatione ordinarij: at quod haec sit subreptitia non impedit quominus ab eo fiat, cuius est beneficia mandare dignis: ergo, &c.

17. Dicendum idem, quando beneficium primo datur vni deinde alteri, na primus verum titulum accipit, & secundum coloratum, Gomez in hanc regulam quest. 28. Similiter cum datur beneficium viuents, ipso decedente, retinet alter coloratum titulum. Gomez quest. 44. Item quando in impetratione beneficij verus valr non exprimitur, eius collationem coloratus titulus sequitur, Gomez ibid. quest. 51. Denique quando datur beneficium litigiosum, aut contra aliud decretum Cancellariae, manet tamen nihilominus coloratus titulus, Gomez ibid. quest. 28. Quorum omnium vnica est ratio, nempe quod hic nihil excipi debeat, quod non excludat regula, iuxta illud commune axioma iuris, exceptio in non exceptis firmat regulam. At Cancellariae & concordatorum regula nihil eorum excipit, quorum est in hac quaestione facta mentio: ergo, &c.

18. Nota hic obiter, Thomam Hurradam Var. tom. 2. tractat. 11. cap. 1. §. 20. num. 1142. insurgere nominatim contra me, quia asserui collationem beneficij factam inualidam, vel suspensam, non esse ipso iure inualidam, sed irritandam, vnde infert interdictum siue suspensum non posse impetrare Bullas, vt provideatur, & talis impetratio est nulla, quia incapax est beneficij, & cuiuscumque medijs ad illud obtinendum. Vnde neque potest esse oppositor in concursu, & si opponatur suspensus, collatio est nulla, etiamsi absoluatur ante collationem. Et examinatores peccant mortaliter, & sunt digni poena, si illum suspensum admittant ad examen, argumen. ex capit. si celebrat. de Clericorum excomm.

19. Sed licet haec opinio sit valde probabilis, ego tamen non recedo a sententia quam tenui cum Suarez, Cornejo, Alazario, Turriano, Coninch, Hurtado & alijs, quibus nunc addo Stephanum Baunium in praxi de Benefic. disp. 6. questio. 4 sic asserentem: Aduertendum est, quod de inhabilitate dicitur, de ea duntaxat intelligi, quae sententiam sequitur, vt probauimus tom. 2. qui est de censur. tractat. 8. questio. 8. dub. 7. quae etiam est opinio P. Suarez de cens. disput. 27. sect. 5. num. 25. Syluest. verb. Excommunicatio 4. num. 5. quam Lessius lib. 2. de iust. cap. 34. dub. 22. num. 116. & Tolet lib. 2. cap. 11. §. vltima. improbant. Sed male, cum Caest. III. Baron. Arch. det in mandatis, vt qui beneficium cum suspensi essent, adepti erant, hos iisdem pro auctoritate spoliaret, facit idem Innocent. III.

Sup. hoc in Ref. praxi tom. 6. vlt. & in alijs eius

Sup. content. in hoc. & seq. §. lege doctam Ref. & §. annot. prima huius Ref. & etiam a principio huius Ref. vique ad §. Q. o. secundo. & signa. ter in tom. 3. Ref. 19. & 17.

FLANAE
O. III. IV V
E. III

in cap. cum inter 16. de elect. Abbati enim de cella S. Petri præcipit, ut si constituerit quod electio facta fuerit à suspensis, ea omnino cassetur. Non erat ergo iure invalida: ergo neg. collatio, si quæ illis obligasset aliqua. Hæcque Bannius. Idem etiam docet Layman lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 1. numer. 3. & Castus Palaus tom. 6. disput. 14. punct. 3. §. 2. num. 3. asserentes collationem, & si ope iudicis veniat irritanda, quia nullus est textus, ex quo irritatio ipso iure colligatur. Neque est verum per suspensionem te priuari iure radicali percipiendi fructus; aliàs titulo beneficij possessi priuaretis, sed solum priuaris iure proximo libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimo Suarez dicta disp. 26. sect. 1. num. 27. meritò probabile reputat, si nullum beneficium habens, crimen committas, cui annexa est suspensio à beneficiis, te non esse priuatum noui beneficij acquisitione, quia hæc pena censetur ferri aduersus beneficiarios, qui ex suspensione à beneficiis possessis suspenduntur, & ex consequenti priuantur aliis acquirendis.

RESOL. CLXXI.

Plura dubia elucidantur ad praxim conducentia pro ornatu Regula 33. Cancell. de possessione triennali.

Et notatur validam esse professionem factam eodem die susceptionis habiuis, vel complementi sexti decim anni.

Etiamsque advertitur annum Nouitatus debere esse continuatum continuatione physica, non morali, ita ut si per unam, aut duas horas interrumpatur, non esset validum, etiamsi Nouitatus habitum Religionis obtinisset. Ex p. 9. tract. 9. & Misc. 4. Rel. 68. alias 67.

Alibi supra in Ref. 168. &c.

§. 1. Materiam est satis practicabilis, & quotidiana, & ego illam alibi cursum tetigi, nunc in fauorem Confessorum, & Responsorum casuum conscientiarum, aliqua explanabo dubia. Verba igitur dictæ Regulae sunt hæc. Eum qui pacificè aliquod beneficium absque simoniaco ingressu, vel intrusione triennium possedit, præscribere contra actionem cuiuslibet impetitoris. Quæro itaque primo, an dicta Regula procedat non solum in foro externo, sed etiam interno; negatiuè respondet Couarruias ad Regul. possess. mala fidei. part. 2. §. 10. n. 10. Molina tom. 1. disp. 70. n. 1. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 47. dub. 5. n. 1. Castus Palaus tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 3. n. 3. & alij. Et ratio est, quia beneficij titulum acquiri non potest aliter quàm Canonica institutione cap. ex frequentibus, de institutionib. & cap. 1. de reg. in 6. Ergo præscriptio acquiri non potest. Ergo triennalis possessio titulum non concedit. Adde si triennalis possessio titulum concederet, & securum in conscientia redderet possessorem, non posset Ordinarius à triennio possidente beneficij titulum exigere & examinationi subicere.

2. Verum ego affirmatiuè sententiæ adhæreo, quam tuetur Lessius, Azorius, Sanchez, Garzias, Rebuffus, Nauar. quos citat, & sequitur Hurtadus de iust. disp. 2. difficul. 8. quibus ego addo Vigers de iust. tract. 1. cap. 5. dub. 7. num. 22. Gordonum in summa lib. 8. quest. 4. cap. 5. §. 2. num. 24. & lib. 1. quest. 4. cap. 3. §. 8. n. 13. Layman lib. 3. tract. 1. cap. 8. n. 17. Tannerij tom. 3. disp. 4. quest. 1. dub. 6. num. 93. Beccanum de iust. cap. 9. quest. 19. concl. 6. num. 7. Reginaldum tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 18. num. 259. Et hanc sententiam esse satis tutam, & probabilem putat Cardinalis de Lugo tom. 1. de iust. disp. 7. sect. 7.

num. 107. Dicendum est itaque, quia sicut ex communi sententia præscriptio, quæ in rebus ciuilibus fit, auctoritate Ciuilibus Magistratus, locum habet in conscientia: ita etiam in causis Ecclesiasticis habere debet præscriptio, quæ fit auctoritate Papæ: ut sit ea quæ per propositam Regulam de triennali pacifico possessore, est in bonum commune introducta: tum ad lites minuendas, quæ solent esse innumera, nonnunquam interminabiles: tum ad solatium plebis, ut suum Pastorem verum agnoscant, nec fallum ipsi obrutum esse dubitent: saltem post ipsum habitum per triennium beneficij sui pacificum possessorem. Adde quod Papæ statutus in eadem Regula, ut talis possessor molestari non possit, aperte indicet, quod is iniuste ac legitime retineat Beneficium possessum: quandoquidè per id aliqui iustus possessor prohiberetur petere quod suum est, & possessor iniustus in sua iniustitia foueretur. Neque obici potest, quod in cæteris rebus præscriptio requirat tempus triennio longius, de quo latè Ludouicus Molina de iust. & iure tract. 2. disp. 58. & aliquot sequentibus: quia beneficia sunt bona Ecclesiæ, de quorum acquisitione Pontifex Romanus plenam habet disponendi auctoritatem: neque deest in tali præscriptione sufficiens institutio: quia cum modus conferendi beneficia Ecclesiastica non sit de iure diuino, sed tantum de iure Ecclesiastico, eo ipso, quod Papa statuit ut aliquis sinatur possidere beneficium, aut statuit ne in eo molestetur, supplet id quod deest ex vero titulo: censeturque illud interea conferre, iuxta c. litoras de supplenda neglig. Prælat. iuncta gloss. finali. Ad argumentum Molinæ, & aliorum, respondeo: quod quamuis iure ordinario beneficium nequeat absque Canonica institutione obtineri, bene tamen iure extraordinario habito in hac Regula.

3. Quæro secundò, an hæc Regula defendat possessores triennales pacificos aliàs inhabiles, modo non sint hæretici, vel intrusi, videlicet, an quando titulus est invalidus defectu habilitatis recipientis beneficium, ut quia erat illegitimus, vel aliàs irregularis, excommunicatus, &c. sit titulus coloratus ad effectum huius Regulae. Quidam enim negant, & sic dicunt posse molestari post triennium. Ratio, quia possessio longi temporis non habilitat incapaces. cap. causam & c. accedentes. vbi Panormitanus, & Felinus de præscrip. Nec obstat quod Regula de triennali, tantum duos casus excipiat, & sic in aliis videatur manere firma regula; quia casus excepti etiam cum dictione taxatiua, recipiunt extensionem ad alios casus similes. Quis enim diceret, non tonfuratum, bigamum, coniugatum, possidentem triennio beneficium, iuari hac regula: & tamen non sunt de casibus exceptis. Ergo regula recipit extensionem ad casus similes exceptis, at quoties possidens est inhabilis ad beneficium, est casus similis exceptis; idè enim excipiuntur violentus & simoniacus, quia sunt inhabiles: ergo. Et ita hanc sententiam tenet Rebuffus de pacifica possess. à n. 206. Azorius tom. 2. lib. 7. cap. 35. quest. 1. in fine. Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 18. num. 261. & alij.

4. Sed affirmatiuè sententiæ ego adhæreo cum Castro Palaus tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 3. n. 9. Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2. c. 1. dub. 3. n. 20. Parisio vol. 4. cons. 96. n. 2. P. Thelauro in praxi part. 1. c. 50. q. 4. & alij. Dico itaque inhabilem ex pœna, vel cœtura vel irregularitate ad beneficium obtinendum, & non ex conditione personæ, ut sunt merè laici, si bona fide obtineat à legitimo Collatore beneficium triennali pacifica possessione, tutum esse, & titulum renaldari, excepta inhabilitate ex simonia sciētē contracta, vel ex violenta intrusione, vel quando beneficium esset referuatum referuatione clausa in iure cõ-

muni